

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, Fôl'a, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 25/13 Decembre 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA Transilvani'a.

Din adunarea universitatii.

In siedinti'a universitatii din 14 Dec. presedintele ad. comesulu natiunii sasesci dede la ordinea dilei mai multe propuneri, cari trebuie se intereseze pe ver-ce locuitoriu din fundulu regiu. Anumitu 1., deputatu Sibiului Kapp faoe propunere, cá universitatea se decida a se rugá ministeriulu de interne, cá se dè resolutiune catu mai curunda la representatiunea universitatii data in 1863, cu care se tramise pentru pré inalta sanctionare statutulu cu trasurile fundamentali ale regularii negotiatoru comunali pe pamentulu (fund. r.) sasescu.

Dep. Sighisórei Theil, propune alegerea unei comisii din 7 membri, cari se faca unu proiectu pentru regularia alegerilor mai corespondetóre tempului presentu, cum si incatu priveasca competerea si activitatea 1) comunitatiloru, 2) adunariloru de scaunu si districtu si 3) a universitatii.

Kapp si motivéza propunerea accentuandu, ca starea presenta a compunerii comunitatiloru nu se mai póte sustiené. Scadiemintele ei suntu mari si trebuie reforme radicale introduse inoa cu urgentia.

(Romanii din fundulu regiu inoa au reclamatu de atatea ori inainte si dela 1850 incóce pentru reformarea alegerii comunitatiloru dupa pretensiunile principiulu de statu de egal'a indreptatire si anumitu, cá comunitatile se nu se mai intregéca ele pe sene, ci se se defiga o base generala pentru alegerile membriloru comunitatiloru, nu pe vecia, oi pe 3 ani ori unu terminu aprocsimativu, dupa decursulu caruia indreptatitii comuneloru se aléga alte comunitati avendu dreptu de alegere toti locuitorii, cari voru avé censu de 5 fl. Astadi plédéza chiaru si partea cea mai sanatósa cu simtiuri mai liberale dintre sasi pentru aceste reforme si inoa din motivu rezonabilu, fiinduca altumintrelea espirotu spiri'ulu de activitate din ómeni', ad. spiritulu de a se interesá pentru causele comunale. In cumpan'a pretensiuniloru acestor'a, oredemu, ca deputatii romani si voru pune cuventulu seu cu tóta gravitatea ca aici e tóta bub'a ce ne causa doreri; si pana candu nu se va face reforma electorala pre basea fratiescei egalitati, si in fundulu regiu suntemu avisati la grati'a comunitatiloru ce se intregescu ele pe sene.

Fluger, dep. Bistriței, recunósce necesitatea reformeloru electorale, totusi propune alegerea unei comisii din 3, care se combineze propunerile lui Kapp cu ale lui Theil si se reporteze, ceea ce se si primi.

Propunerea a 3-a se face din partea dep. din Sighisórei Theil si Müller, cari dicu, ca prin instructiune suntu avisati a-o face, anume ea e de cuprinsu:

„Considerandu ca:

a) mai multe casse cercuale suntu impovarate cu spese nesuportabili; b) ca natiunea si inainte de acést'a a ajutat din prisosulu averiis'ale cassele cercuale; c) ca in presente inoa s'ar' aflá prisóse de acestea: se decida universitatea, cá dupa acoperirea sposaloru sistemisat'a in cassele nationali, din prisosulu, ce remane se se asemeze contingentele, ce fura si mai inainte sistemisate pentru casele cercuali, cu scopu de a-si reacoperi lipsele si acést'a in mesur'a, la care au dreptu cercurile. Acést'a se spriginesce prin dep. Müller, care propune alegerea unei comisii bugetarie, care inoa inainte de serbatori se si faca studia asupra propunerii acesteia si se-si dè parerea. Si acést'a se primesce.

Aceiasi deputati propunu a se mai decide, cá din remasitiile cassei se se licuideze si sti-

pendiale sistemisate pentru ajutorarea studentiloru la institute mai inalte, anumitu pentru cei ce studiaza drepturile dimpreuna cu cursulu loru practic. Acést'a propunere inoa se indreptéza la comisiunea bugetaria.

Aici se citi propunerea data de deputatulu Scaunulu Mercurei d. Protopopu Ioanne Hania, publicata in nr. tr. d'inpreuna cu motivarealui. Cum diseram in nr. tr. acést'a propunere privitória la dotatiunea gimnasieloru celu romanu din Brasiovu si d. Orastia inoa s'a incredintiatu comisiunei bugetarie spre a-si da opiniunea.

Presedintele prelegé propunerea urmatória: „Inol. universitate a natiunii se binevoiéca a decide. 1. Universitatea natiunii are se se apuce de intemeierea unei scóle agronomice; 2. Trebuie se se iè mesurile spre a castiga ajutorele in bani séu midiolócele ce se osru; aostea s'ar' poté castiga a. prin contribuii din averea nationala, b. in casu de necesitate prin imprumute. 3. Inaltulu regimu se se róge spre scopulu acest'a cá se céda proprietatea bunulu fiscalu Pauca („Póstelke, Puschendorf“) pe lunga retribuire. 4. Se conchiame unu comitetu statatoriu pe de dimetate din barbati calificati pe terenulu culturai economice, care se propuna universitatii natiunii parerea lui despre organizarea acestei scóle agronomice. Cu scól'a acést'a agronomia ar' fi mai incolo a se impreuna si unu cursu seminarialu mai inaltu.

Sibiulu 29 Novemb. 1867. Theil m. p. deputatulu Sighisórei. — Flugeru dep. Bistriței sprijinesce propunerea de susu facandu distinctiune: ca comisiunea pentru darea opiniunei asupra operatelor despre regularia repórteloru agrariu se se imultiéca cu doi membri si se se inoedintiéze acestei comisii si propunerea privitória la scól'a agronomica, ca consultanduse si cu alti barbati de experientia despre intrebatiunile preliminaru se si defiga parerile si se le propuna universitatii, ér' intrebatiunea de bani se se iè la pertractare numai dupa ce se voru resoluva cestionile preliminaru. Acést'a propunere spriginita si de Wächter dep. Brasiovulu inoa se primesce.

In fine se citi propunerea dep. Brasiovulu Brennerberg si Wächter, pentru darea in tipariu a operatulu examinarii socoteleloru de 15 ani ale universitatii, pentrucá se se tramita pe cale oficiósa la tóte cercurile sasesci cu scopu de a si tramite instructiunile pentru deputati, accentuandu, ca au primitu instructiune nóue, in care tramitatorii dechiara ca, nefacundu-e aostea, se nu se póta face nice o decidera asupra operatulu. In fine se alesera membrii comisiuniloru anumitu pentru propunerea din Sibiulu si Sighisórei: Theil, Kapp si Dr. Trauschensfels; Hirsch, Schuller, Capesius, Kapp, Dr. Lindner la comis. bugetulu si Theil si Iósefi la comisiunea agraria. —

In 17 Se luá obiectulu tiparirii operatelor examinarii socoteleloru si alu tramiterii loru pe la respectivele jurisdictiuni la desbatere si dupa multe propuneri privitórie la dreptulu si competinti'a jurisdictiuniloru de a-si sprigini valorea instructiuniloru date deputatiloru, se respinsera tóte propunerile, afara de a lui Theil, dep. Sighisórei, care suna, ca (nu operatulu ci numai) elaboratulu comisiunii examinatorie de socotele dimpreuna cu reportulu despre oficiulu de pemnorare (Versatzamt) se se tiparéca neamanatu si se se impartasiéca pe calea deregatoriloru cercuale si districtuale spre dispusatiune. Si acést'a se primi cu 13 in contra la 8 voturi. Wächter protestéza se nu se pertracteze operatulu pana candu nu voru sosi instructiunile cercuriloru si insinua opiniune separata in contra neconsiderarii dreptulu de a da instructiune.

Era se trecemu preste observarea presidentelului, care recapitulá propunerile deosebite si dice,

ca ar' fi unu precedentu periculosu a resumá decisiunea facuta mai inainte, ca atunci universitatea n'ar' mai poté face concluse obligatórie. Comunitatile, cu pretensiunile loru, calca oonstitutiunea si elu cá presedinte trebuie se o apere si in susu si in diosu. — Ele vréu se eserceze dreptulu de a censurá causele domesticele, care dreptu nu l'au eserceatu neci odata neci oonunitatile neci adunarele districtuale. Ei pare reu ca d. e. Brasiovulu si Mediasiuulu n'au luat la censura socotelele loru de 15 ani, ca inoa ar' aflá scaderile loru, cum ai dice, de nu taceti nu vomu tacé neci noi a cere sama de cele facute suptu absolutismu. —

Brasiovu 24 Dec. Din tóta Transilvani'a ne vinu sciri despre érna' grea. Mai in tóte tienaturile tieri a ninsu atatu de multu, in oatu comunicatiunea deveni fórté impededata. Din unele parti post'a intardia oate dóua dile peste terminu. Foile din Clusiu soriu, ca in acést'a privintia mai alesu intre Clusiu si Oradea este fórté reu. Calatorii inoe ne spunu totu asemenea si din Secuime. De altmintrele scirile despre impededarea comunicatiunii sunt oonunatóre din totu coprinsulu monarchiei. La noi dupa trei dile de timpu móle de éri incóce éraai ninge ne'ncetata. —

(Din statistica instructiunii publice.) De cateva luni incóce primimu sciri private, dupa care unii parinti si mai multi tineri studentu aru fi inceputu a pune nasulu in pamentu si a se intreba, ca adica vedi dta, déca mergu trebile asia precum mergu, romanii pentru ce se si mai invetie la scóle.

Dieu bine dicu asemeni mamaligari, asia este: pentru ce se si mai strice tinerimea nóstra ochisiorii cei straluciosi cu atata invetiatura, cu lecturá de carti si de foi periodice, éra mai alesu cu scrisulu, pentrucá bine a respunsu calugarulu din St. Agora repausatulu profesoru bavarezu Fallmeier, ca pe ceea lume nu ne voru intreba despre ceea ce amu invetiatu, ci numai despre ceea ce amu facutu. Deci tinerimea romanéca se remana care cum s'a pomenitu, care la taraba, care la oi, boi, cai, care in oaroiama, care pe capr'a trasurai boieriloru, lasandu pe alti nebuni cá se mérga la scóle, precum si mergu in adevuru. Si bine a disu badea Petrea, ca dóra nu se voru face toti copiii nostrii popi. — S'au mai sustienutu si alte natiuni prin ajutoriulu idiotiloru, noi pentrucé se nu ne putemu sustiené totu numai cu ajutoriu óleloru de postu si alu celoru de dulce.

Spre mangaierea mamaligariloru ne mai provocamu inoa odata, nu mai scimu a catea óra la statistica. Fia prea inoedintiati ortuatiarii pungii si ai tinerime, ca in proportiune numerica de nationalitati invetia fara nici o asemanare mai pucini tineri romani decatu tineri de alte nationalitati, éra dintre cei carii sunt dusi la scóla cei mai multi afla, ca din patru oinci clase au invetiatu preste mesura multu, prin urmare o si parasescu de timpuriu.

La universitatea Vienei au depusu in an. 1866/7 doctoratulu din teologia 7, din drepturi 40, din medicina 112, din chirurgia 75, din chemia 8, din filosofia 5 inoi, in suma 247 doctori diplomati. In același anu la aceeași universitate au fostu inscrisi la cureuri si anume: la teologia 239, la drepturi 924, la medicina 1020, la filosofia 501, la farmacia 128, pana aici toti frequentanti ordinarii, éra extraordinarii pe la tóte facultatile acelei universitati 123, sum'a totala a celoru inmatriculati (pe sem. II) = 2935.

La aceeași universitate si la aceleasi facultati s'au inmatriculatu pe sem. I din an. 1867/8 in sum'a totala 3575.

